

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

2 Quid sit donatio, & quomodo differant donatio, promiſſio, pollicitatio, pactum, & stipulatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

7
in dubio.

Resp. In vtroque foro inclinandum esse in eius fauorem; quia in dubio non est imponendum onus, quod, nisi sponte, non suscipitur. Ita multi Doctores. Verius tamen puto, si verba expressam promissionem præ se ferunt, in dubio in vtroque foro interpretandum valere, & obligationem induci, maximè in voto. Ratio est; quia quando verba sunt promissoria, non est præsumendum defuisse animum promittendi, cum hic ex natura rei adesse soleat: nisi de contrario, saltem per rationes probabiles constet; vel nisi verba sint talia, vt cum talibus circumstantiis non minùs soleant vsurpari aliter quàm promissorie. Neque tunc imponitur onus dubium, sed moraliter certum. Confirm. quia hic non est par eaditio promissoris & promissarij; nam constat de verbis promissionis, quæ fauent promissario; ergo hæc seruanda, nisi aliunde constet defuisse animum.

8 Dico, De re quapiam bona, vt excludatur promissio operis quod sine peccato præstari nequit; quia nulla potest contrahi obligatio ad id quod sine peccato præstari non potest, vt patet ex c. vlt. de pactis; id enim contradictionem implicat. sic enim fieret vt idem esset peccatum & virtus, bonum & malum; & vt homo peccaret non minùs omittendo peccatum, quàm faciendo.

Dices, Ergo promissio prodiga non obligat, cum profusio rerum suarum sit opus malum.

9
Promissio prodiga.

Resp. Plerique DD. expressè concedunt, promissionem, qua patte prodiga est, non obligare; idque verum esse quidam aiunt, etiam si iuramento confirmata sit. Ita enim docet Sotus lib. 4. de Iust. q. 7. art. 1. ad 2. & Bañes q. 62. art. 5. dub. 5. Quam sententiam quibusdam euentis veram esse. Primò, Quando ita est prodiga, vt eius executio absolute sit illicita. hanc enim rationem in probanda sententia sua prædicti DD. adferunt. Secundò, Quando aliquid est promissum in modum pretij, nec promissor aliter intendit dare, tunc enim non tenetur ad excessum, nisi iuramentum interuenierit; vt patet in promissione vsurarium & pretij enormis. Denique, Quando meritò præsumi potest, promissorem fuisse deceptum, aut promissionem non fuisse omnino liberam. alioquin si nihil horum intercedat, & executio sine peccato fieri possit, non video, cur promissio prodiga non obliget; maximè iuramentum accedente, etiam si ipsa imprudenter & cum peccato facta fuerit. multa enim imprudenter & cum peccato fiunt, quæ tamen facta tenent, nec facile rescindi possunt: vt si puella nobilis, contra voluntatem parentum, & cum familia indignatione promittat nuptias ignobili & pauperi, peccat quidem promittendo, tamen verè obligatur. Pari modo etiam si promissio aliquando peccatum sit ob circumstantias, vel quia prodiga; tamen fieri potest, vt impletio eius peccatum non sit. suppono enim rem esse in plena potestate promittentis, neque illam alteri priori debitam. Ratio est; quia etsi prodiga largitio, quæ est executio promissionis, peccatum sit, dum adhuc liber es, & nondum obstrictus; tamen postquam te obligasti promissione vel iuramento, non est peccatum, sed actus iustitiæ; vel fidei; vel religionis, prout te intendisti obligare; neque amplius habet immediatè rationem donationis, sed solutionis debiti. Sicut enim prodiga donatio, incipiens à traditione, dominium transfert; ita prodiga promissio ius tribuit,

16
Executio non est peccatum.

quo iure in altero iam posito, teneris promissum soluere, si nihil prædictorum impediatur. In hanc sententiam intelligo Sancium lib. 1. de Matrimonio disp. 14. & Molinam disp. 271. & quosdam alios Doctores.

DUBITATIO II.

Quid sit donatio, & quomodo differant donatio, promissio, pollicitatio, pactum, & stipulatio.

Notandum est, nos hic loqui de donatione gratuita, quæ fit vel ex mera liberalitate, vel etiam ex gratitudine. Hæc definitur solet, *Datio liberalis*. Per *datationem* intelligitur actio donantis, natura sua sufficiens ad dominium transferendum, quæ fit vel traditione rei, vel verborum officio. Est enim duplex *donatio*: alia incipit à reali traditione, vt quando res ipsa simul traditur; & hæc est completa donatio, transferens dominium: alia incipit à promissione, vel à verbali traditione; vt cum dico, Do tibi meum equum, qui absens est. Hæc donatio verbalis natura sua sufficiens est ad dominium transferendum; tamen Iure positiuo impeditur, ne dominium transferat, nisi secuta reali traditione; vt dictum est cap. 3. dub. 3. Vnde si quis rem sic donatam Petro, donaret aut venderet Paulo, & eidem traderet; Paulus acquireret illius rei dominium, & Petrus solùm haberet actionem personalem in donatorem, vt compenset rei æstimationem; quia per donationem verbalem, non secuta reali traditione, non fuit translatum dominium in Petrum, sed solùm concessum ius ad rem, tribuens actionem personalem; in Paulum autem per traditionem realem translatum est dominium. vide infra cap. 21. dubit. 19.

11
Duplex donatio.

12

Dicitur *liberalis* datio; quia neque fit tamquam Iure debita, neque vt aliquid reddatur tamquam Iure debitum. vnde excluditur omnis donatio, quæ habet rationem solutionis debiti, vel permutationis; neutra enim est liberalis.

13
Liberalis.

Dico, *Tamquam Iure debita*, quia bene fieri potest tamquam debita ex gratitudine, quæ donatio remuneratoria dicitur. non enim repugnat, aliquid dari ex liberalitate, & ex gratitudine; cum liberalitas sit dispositio necessaria ad gratitudinem. nemo enim potest esse gratus in benefactoribus, nisi sit liberalis. Imò eadem donatio simul ex affectu liberalitatis & gratitudinis sequi potest. Potest enim quis in donando vtriusque virtutis bonum & laudem spectare. Vt ergo dicatur *liberalis*, sufficit vt non sit debita ex iustitia, neque ad tale debitum alteri imponendum ordinetur. Quæ tamen merè liberalis est, non fit ex gratitudine, sed affectu solius liberalitatis.

14

Ex his patet, quomodo distinguantur *promissio* & *donatio*. *Promissio* enim natura sua (id est, seposito Iure positiuo) non habet vim transferendi dominij: *donatio* verò, etsi tantum verbis fiat, habet. Ratio est, quia promissio respicit donationem futuram: donatio verò est translatio rei in alterum in presenti, posito tamen Iure, quo impeditur translatio dominij per donationem verbalem, parum videtur interesse inter hanc donationem & promissionem.

15
Discrimen promissionis & donationis.

Pollicitatio est offerētis solius promissum; L. 3. de Pollicitatio.

16

Pollicitatio.

pollicit. seu est nuda promissio, nondum secuta acceptance. vnde omnis pollicitatio est promissio, non contra.

Pañum. Pañum est duorum consensus atque conuentio. d. L. 3. 7. eodem. vnde ad rationem pañi requiritur consensus duorum: ad rationem pollicitationis, solum vnus. Transit autem pollicitatio in pañum, quando is, cui facta est, eam acceptat.

Stipulatio. Stipulatio autem est contractus verborum, vel formula contrahendi, quæ fit præcedente interrogatione creditoris, & secuta responsione debitoris. vt supra cap. 17. dubit. 2. explicatum est. vide Gomezium tom. 2. cap. 9. num. 1. 2. 3. & Siluestrum v. Pollicitatio.

D V B I T A T I O I I I.

Vtrum promissio ob turpem causam, seu propter opus malum (v. g. ob fornicationem, homicidium) obliget.

17 *Ante opus præstitum, nõ obligat.* **R**espondeo & Dico Primò, Promissio, omnisque pactio ante patratiõnem operis prauis, cuius causa ipsa est facta, est inualida, & vtrò citroque nullius roboris. Ratio est, quia nemo potest obligari ad peccatum; hoc enim contradiccionem implicat: vnde promissor operis non tenetur; quare nec promissor pecuniæ, opere nondum præstito, tenetur, cum eius promissio respectiua fuerit, vt pote solo intuitu illius operis facta: imò tenetur illam reuocare, tamquam iniquam, & ad malum directè allicientem.

18 *Opere patrato obligat.* Dico Secundò, Patrato opere malo, verius est promissorem obligari soluere promissum. colligitur ex Couarr. ad reg. Peccatum. p. 2. §. 2. nu. 1. Caietan. q. 32. art. 7. Medina C. de restitutione, q. 28. etsi enim hic puter solum debere restitui, eò quòd opus turpe sit inuendibile; tamen dicit promissum debere solui, vt fidem suam promissor liberet. Verum, non tantum ex virtute fidei, vt vult Medina, sed etiam ex iustitia videtur teneri. Probat, quia non fuit promissio gratuita, sed onerosa, nempe locatio & conductio operarum, vel contractus innominatus, Do vt facias (vt si promittas annulum vel catenam pro maleficio:) ergo si opera iudicio humano tanti valet, quanti res promissa, vbi præstita fuerit, nascetur obligatio iustitiæ in promissore. quando enim altera pars impleuit contractum, tenetur altera lege iustitiæ. Quòd autem in huiusmodi contractu possit esse æqualitas, patet; quia in opere præstito non solum est malitia consideranda, sed etiam labor, periculum, detrimentum fortunarum, & similia, quæ executor tua causa subit. Item fidelitas, quam tibi præstitit, & voluptas aut vtilitas, quæ tibi inde prouenit: atqui hæc apud homines digna pretio æstimantur, vt rectè docet Caietanus. Nec refert, quòd malitia illis sit connexa, quia possunt hæc seorsim à malitia operis considerari: licet in bonis opèribus labor, periculum, damnum, possunt considerari per se, & præcisa ab operis sanctitate, ita vt non committatur simonia; vt si quis pacificatur dari sacerdoti 100. aureos, vt in loco, vbi est periculum capitis, semel faciat Sacrum; hic periculi abstrahitur ab operis sanctitate, & pretio æstimatur absque simoniæ culpa: ergo simili-

19 *Qua in opere æstimantur pretio.* ter in malis poterit periculum abstractim pretio æstimari absque malitia. Hinc sequitur, Mercedem opere præstito accipi & exigi posse, quia debetur Iure naturali: & eam accipiendo non obstringit se ad aliquid quod sit peccatum, nec approbat facinus commissum. potest enim illud detestari quæ peccatum, & dolere se fecisse: tamen quia factum est, potest persequi commodum & Ius, quod ex eo obuenit. Secus si accipiat mercedem ante opus: quia non potest accipere nisi obligando se & promittendo tacitè operis executionem. qui enim accipit pactam mercedem ante opus, confirmat se in contractu, & spondet opus, vt ex parte sua contractum impleat. cumque antea solum esset promissio conditionata, seu respectiua, Si solues mercedem; iam fit absoluta, quia impletur conditio sub qua promiserat opus.

ter in malis poterit periculum abstractim pretio æstimari absque malitia.

Hinc sequitur, Mercedem opere præstito accipi & exigi posse, quia debetur Iure naturali: & eam accipiendo non obstringit se ad aliquid quod sit peccatum, nec approbat facinus commissum. potest enim illud detestari quæ peccatum, & dolere se fecisse: tamen quia factum est, potest persequi commodum & Ius, quod ex eo obuenit. Secus si accipiat mercedem ante opus: quia non potest accipere nisi obligando se & promittendo tacitè operis executionem. qui enim accipit pactam mercedem ante opus, confirmat se in contractu, & spondet opus, vt ex parte sua contractum impleat. cumque antea solum esset promissio conditionata, seu respectiua, Si solues mercedem; iam fit absoluta, quia impletur conditio sub qua promiserat opus.

Aduerte tamen, probabile esse, eum, qui aliquid promissit pro opere malo, quod legibus punitur, vt pro homicidio, adulterio, furto, & similibus; non teneri ad implendum promissum, etiam opere secuto; quia est communis sententia Doctorum vtriusque Iuris, vt docet Couarruias supra n. 6. Et confirmatur ex L. Si plagij, 123. 7. de verborum obligationibus. vbi dicitur: *Si plagij (alij legunt, flagitij) faciendi, factiue causa, concepta sit stipulatio, ab initio non valet.* & L. Generaliter nouimus, turpes stipulationes esse nullius momenti. quibus locis lex reddit irritas tales conuentiones. Quamuis responderi possit, leges illas & similes ita accipiendas esse, vt significant non valere tales stipulationes ante factum, neque etiam post factum darius petendi promissum in foro externo: non autem earum mentem esse, tollere obligationem naturalem, quæ ex huiusmodi promissionibus onerosis oritur. vide supra cap. 14. dub. 8.

D V B I T A T I O I V.

Quenam promissiones sunt irritæ Iure positiuo.

22 **S**uppono, Iure naturæ irritas esse omnes promissiones, quarum impletio est illicita: quia nemo potest obligari ad peccatum. Iure autem positiuo probabile est esse irritas, Primò, Omnes eas promissiones, quæ factæ sunt ob turpem causam, quæ legibus punitur, etiam si earum impletio illicita non sit: quamuis contrarium verius videatur, vt iam dictum est.

23 Secundò, Irritæ sunt omnes promissiones, quæ præbent occasionem peccandi: vt si promittas alicui, quòd non tenebitur in posterum de dolo, de vi, de iniuria, de furto. vt patet L. 27. §. 4. 7. de pactis. si tamen post iniuriam commissam, liberè eam condones, valet condonatio. non enim leges impediunt condonationem; sed volunt, ne ex vi promissionis aut pacti præcedentis, tenearis condonare.

24 Tertio, Irritæ sunt quæ adimunt libertatem disponendi de rebus suis: vt si promittas alicui quòd illum instituas heredem, quòd non reuocabis testamentum, quòd dabis tantum, v. g. 100. si non instituas heredem. Hæc omnia comprehenduntur L. Pacta. 6. C. de pactis, vbi sic dicitur:

Pacta,

Discrimen solutionis ante opus & post opus.

Contraria est probabilia.

Mens istarum legum.